

Β. Σουλῆς Καὶ Ν. Λαλῆ

Καὶ τοῦ Β. Σουλῆ

SAH

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ σχίσματος τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς, ἣν φιλοπονήσας ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεμάνδριτης τῆς ἐν Λειψία ἑλληνικῆς παροικίας Ἀνδρόνικος Δημητράκοπουλος ἐξέδωκεν αὐτόθι τῷ 1867 ἔτει, κατέταξε καὶ τὴν τέως ἀνέκδοτον: «Διήγησιν περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ὁσίων πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ ἀγίῳ Ὄρει τοῦ Ἀθῶ ὑπὸ Μιχαὴλ βασιλέως τοῦ λατινόφρορος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Λατίνων καὶ λατινοφρόνων», ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀντίγραφον μεταλαβών. Τὸ δὲ ἱστορικὸν τοῦτο Ὑπόμνημα εἶπε Διήγησις, ὡς ἐπιγράφεται, εὔρηται καὶ ἐν χειρογράφῳ τῆς 12^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἀποκειμένη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς κατὰ Πάτριον σεβασμίας μονῆς τοῦ Θεολόγου, πληρέστερον ὅμως τοῦ ἐκδοθέντος κατὰ δύο παραγράφους, τὰς τελευταίας. Διὰ δὲ καὶ οὐκ ἀλυσίτελῃ ἔκρινεν τὴν ἑκδοσὶν αὐτοῦ καὶ ἐκ δευτέρου, ἵνα παρὰ τὴν οὕτω τοῖς φιλοκοινοῦσι τὴν τῆς μεσήλικος ἐποχῆς ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀφορμὴν πρὸς κριτικὴν ἔρευναν καὶ βάσανον τῶν ἐν αὐτῷ ἱστορουμένων. Προσέθηκα δὲ καὶ βραχείας τινὰς σημειώσεις, παραδεικνύς σὺν ἅμα καὶ τὰ ἐν ἑκατέρῳ τῷ χειρογράφῳ διαφέροντα.

Καὶ ὅτι μὲν ὁ τοῦ ἀλλοτρίου θρόνου ἐναγῆς ἐπιβάτης Μιχαὴλ Η' ὁ Παλαιολόγος πολλαχῶς ἐκάκωσεν, ἐβασάνισε, καὶ ἐξετύφλωσε τοὺς στερεῶς τοῦ πατρίου δόγματος ἀντεχομένους κληρικούς τε καὶ λαϊκούς τῆς πρωτευούσης, περὶ τούτου μάρτυρα ἔχομεν τὴν σύγχρονον ἱστορίαν¹. Ὅτι ὅμως ὑποστρέφων δῆθεν ἐκ τῆς εἰς τὴν Δύσιν ἀποδημίας αὐτοῦ κατῆρηνεῖς τὸ ἀγιώνυμον Ὅρος καὶ διέπραξε τοὺς φόνους τῶν μὴ ὀμοδοξούντων αὐτῷ καὶ τὰς τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων συλήσεις, ὡς ἐν τῇ Διηγῇ ἀναγράφονται, τοῦτο ὡς ὑπ' οὐδενὸς ἱστορικοῦ μαρτυρούμενον ὅλως ἐστὶν ἀπαράδεκτον καὶ ἐπομένως ἀπόβλητον. Ὅσον δὲ ἀρχαῖα καὶ ὧσιν, ἔστωσαν καὶ συγχρονούντα τῷ βασιλεῖ

¹ Γρηγοῤ, Ῥωμ. Ἱστορ. Ε', σελ. 127. Bonn. — Παχυμ. εἰς Μιχ. Παλαιολ. Ε', σελ. 390—64. Bonn.

Τόμος Ι', 2. — Ὀκτώδριος 1886.

Παλαιολόγος

ΑΛ

694

Β

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΤΗΣ

τούτῳ τὰ ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ Ἁθω μοναῖς διατηρούμενα ἴσως χειρόγραφα τῆς προκειμένης Διηγήσεως, οὐδόλως εἰσὶν ἀπηλλαγμένα τῆς τοῦ πλάσματῶδους ὑποψίας, ὅσον τούλάχιστον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως. Πιθανώτερον φαίνεται μᾶλλον, ὅτι αἱ ἱστορούμεναι φονοκτονίαι τῶν Ἀγιορειτῶν διεπράχθησαν ὑπὸ τῶν τηνικαῦτα θαλασσοκρατούντων ἔτι Λατίνων τῆς Εὐβοίας καὶ Κρήτης, ἐχόντων ἴσως μεθ' ἑαυτῶν καὶ τινες τῶν ἐξάρχων τοῦ πατρίου δόγματος γενομένων Ἑλλήνων, καὶ δὴ μετὰ τὴν τοῦ Μιχαὴλ τελευτὴν· διότι ἄλλως ἀσυμβίβαστός ἐστι πρὸς τὰ συμβάντα ὁ ἐν τῇ Διηγῇ ἐμφερόμενος χρόνος, ἐνθα ἰδέτω ὁ ἀναγνώστης τὴν ὑποσημείωσιν.

Τῶν ἐν τῷ ἀγίῳ Ὄρει συμβάντων μέμνηται καὶ ὁ μακάριος Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος ἐν τούτοις: «Ὅσα δὲ βάσανα, καὶ αἰκισμοὺς, καὶ τιμωρίας, καὶ ὅσους πονηροὺς θανάτους ἐκάμασιν οἱ λατινόφρονες εἰς τὸ ἅγιον ὄρος τοῦ Ἁθωτος τῶν πατέρων, οὐδένας εἰδωλολόγητος διώκτης τὸ ἔκαμε. Ἡμεῖς δὲ ὅτε ἐκάμασι τὰ τοιαῦτα οἱ λατινόφρονες εἰς τὸν Ἁθωτα ἔφυγον» († 1285)¹. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνωνύμως συγγράψας τὰ ἐν Λειψίᾳ τῷ 1806 ἐκδοθέντα: Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Σύμμικτα, οὕτως ἐπαράγει τὸ Β' αὐτῶν κεφάλαιον, «Ἡεὶ τῆς πρώτης ἐπιτροπείας ἐνώσεως ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Ἀ. Παλαιολόγου, καὶ μὴ τελεσφορησάσης, καὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς τὸ τοῦ Ἁθω ὄρος, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκεῖσε πραχθέντων».

ΔΙΗΓΗΣΙΣ

περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ὁσίων πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει τοῦ Ἁθω ὑπὸ Μιχαὴλ βασιλέως τοῦ λατινόφρονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ [Λατίνων καὶ]² λατινοφρόνων.

Μιχαὴλ τοῦ πρώτου τῶν Παλαιολόγων τὸ ῥωμαϊκὸν σκῆπτρον διέποντος, καὶ ὁρῶντος αὐτὸ ἄκρως ταπεινωθῆν, διὰ τὸ ὑπὸ Ἀγερηνῶν καὶ Βουλγάρων ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἐκατέρωθεν πολεμού-

¹ Ἐν τοῖς Προλεγομ. τοῦ Τόμου Ἀγάπης σελ. 11.—Πρὸβλ. καὶ Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολ. πατριάρχ. τοῦ αὐτοῦ, σελ. 852.

² Προσέθηκα ἐκ τοῦ ἐντύπου τὰς δύο ταύτας λέξεις λειπούσας ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ· καὶ κατωτέρῳ γάρ (§ Β'.) φησι: μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Λατίνων καὶ λατινοφρόνων.

μενον, βουλὴν πονηράν καὶ Θεῷ ἀπαρέσκουσαν βουλευσάμενος τὸν τῷ τότε πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ τῷ Βέκκῳ τῷ λατινόφρονι, ὥστε προστεθῆναι τῷ λατινικῷ φρονήματι, ἐπὶ προφάσει δὴθεν τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, καὶ τοῦ βοηθείας ἐκεῖθεν λατινικῆς τυχεῖν κατὰ τῶν αὐτῷ ἐπανισταμένων. Ὅθεν καὶ πάντας ἔσπευδεν¹ εἰς τὸν κρημνὸν ἐλκύσαι τῆς τοιαύτης αἰρέσεως, ἐξαίρετως δὲ [τοὺς²] ἐν τῷ ἁγιω-
νύμφῳ ὄρει τοῦ Ἀθωνος μοναχοὺς. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀπεκρούσαντο διὰ τῆς δογματικῆς [καὶ ἐλεγκτικῆς³] ἐπιστολῆς, ἣν πρὸς αὐτὸν ἐξαπέ-
στειλαν. Ὁ δὲ παραλαβὼν τὸν αὐτοῦ ὁμόφρονα πατριάρχην σὺν ἐτέ-
ροις ἄλλοις, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τοὺς Λατίνους, καὶ προσ-
τεθεὶς τῇ αὐτῶν αἰρέσει καὶ τοῖς ἄλλοκότοις δόγμασιν, ἔνωσιν δῆ-
θεν πεποιήκεν⁴ καὶ ταραχοποιὸν εἰρήνην, ἥτις ἐπὶ ὀκταετ. αν τὰς ἐκ-
κλησίας πάσας ἐτάραξεν, ὡς ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς
ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ βασιλέως συγκροτηθείσης, διείληπται⁵. Ἐπανα-
ζεύξαντος [δὲ⁶] αὐτοῦ εἰς τὰ ἴδια μετὰ τῆς προσληφθείσης αὐτῷ
ἐκεῖθεν σαθρᾶς δυνάμεως καὶ συγκίτης επικουρίας⁷ (θαλασσοπορῶν γὰρ
ἦν), ἐν παρόδῳ προσέβαλε τῷ τοῦ Ἀθωνος ἁγιωνύμφῳ ὄρει, προθυ-
μούμενος καὶ καραδοκῶν, εἰ τοὺς ἐν αὐτῷ μοναχοὺς συνπομένους
ἔξει τῷ αὐτοῦ φρονήματι, καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἀπὸ τῶν ἐλκύσει
εἰς τὸν τῆς ἀπωλείας κρημνόν. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ἀθάνα-
σίου λαύρᾳ ἐλθὼν, οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες φόβῳ καὶ δειλίᾳ, ὡς οὐκ ἔ-
δει, ληφθέντες, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φιλοψυχῆσαντες, καὶ προκρίναντες
[οἱ τάλανες⁸] τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα, καὶ ὡς ὁ Δημᾶς⁹, ἀγαπή-

¹ Τὸ ἐντυπον: ἀπαντας ἔσπευδον.

² Ὡσαύτως προσέθηκα τὸ ἄρθρον ἐκ τοῦ ἐντύπου.

³ Προσετέθησαν αἱ δύο λέξεις ἐκ τοῦ αὐτοῦ. Τῆς δ' ἐπιστολῆς ταύτης ἀν-
τίγραφον, ὡς ὑποσημειοῦται ὁ μακαρίτης ἐκδότης ἐν σελ. 78, περιέχεται ἐν
τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Παρά-
βαλε δὲ καὶ τὰ τοῦ μακαρίου Δοσιθέου Ἱεροσολύμων πατριάρχου Προλεγό-
μενα τοῦ Τόμου Ἀγάπης, σελ. 11.

⁴ Τὸ ἐντυπον: πεποιήκαν

⁵ Ὁ συνοδικὸς οὗτος Τόμος ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Βανδουρίου ἐν τῷ Imperio
Orientali τόμ. Β', σελ. 939, ἐξ οὗ μετετίλθε καὶ ὁ Migne ἐν τῇ Ἑλλην.
Πατρολογ. τόμ. PMB', σελ. 234.

⁶ Προσέθηκα ἐκ τοῦ ἐντύπου τὸν ἐν τῷ χειρογράφῳ λείποντα σύνδεσμον.

⁷ Εἴρηται ἐκ τῆς ἀρχαίας παροιμίας: Συκίνη επικουρία· ἐπὶ ἀσθενοῦς καὶ
ἀνωφελοῦς βοηθείας, διὰ τὸ εὐθραυστον καὶ ὅλως ἄχρηστον τοῦ τῆς συκῆς ξύλου.

⁸ Καὶ αἱ δύο λέξεις αὗται προσετέθησαν ὡσαύτως ἐκ τοῦ ἐντύπου.

⁹ «Δημᾶς με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα» (Παῦλ. Πρὸς Τιμ.
Β', δ', 10).

σαντες τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ χωρὶς βρασάνων καὶ ἀπειλῶν θάπτον ὑπέκυψαν, προδόντες τὴν οἰκείαν¹ εὐσέβειαν, καὶ μετὰ φώτων καὶ ὕμνων καὶ προπομπῆς τοῦτον ἐδέξαντο ὡς τέκνα μωμητά², καὶ οἱ παράνομοι³ καὶ ἀλλότριοι τοῦ ἐαυτῶν πατρός⁴. καὶ ἐν τῷ κυριακῷ ἱερουργήσαντες ἀνιέρως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Λατίνων καὶ λατινοφρόνων, τὴν ἀναφορὰν ἐποιήσαντο τῶν αἰρετιζόντων, τοῦ πάπα δηλαδὴ καὶ τοῦ πατριάρχου σὺν τῷ βασιλεῖ.

Εἶτα ἐκεῖθεν ἀπάρας, ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων κατήχθη σεβασμίᾳ καὶ ἱερᾷ μεγάλη μονῇ, τὰ αὐτὰ δρᾶσαι βουλόμενος· ἀλλ' ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος ὁ μάταιος. Οἱ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες⁵ ὀσιώτατοι μοναχοί, οὐκ ἐνέδωκαν τῇ δειλίᾳ, οὐδὲ ὑπήχθησαν τῷ τῆς λαύρας πονηρῷ ὑποδείγματι, ἀλλ' ἀντέστησαν στερβῶς καὶ ἀνενδότως, καὶ ἐπὶ Κύριον πεποιθότες ὡς ὅρος Σιών, οὐκ ἐσαλεύθησαν⁶, ἀντιχόμενοι τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατρικῶν παραδόσεων, ἐλέγχοντες ἀποτόμως τὸν δυσσεβῆ βασιλέα καὶ τοὺς τούτου ὁμόφρονας ὡς αἰρετικούς καὶ παρὰ νόμους. Ὁ δὲ μὴ ἐνεγκὼν τοὺς ἐλέγχους, διεῖλεν αὐτοὺς εἰς δύο καὶ τοὺς μὲν ὄντας ἐκ τοῦ ἰβηρικοῦ γένους ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐξώρισεν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν τῷ τῆς μονῆς πλοίῳ βαλὼν, ἐκέλευσε τῆς γῆς μακρὰν ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς ὑπακιστάς διασπρῆσαι τὸ πλοῖον καὶ τῷ βυθῷ παραπέμψαι· καὶ οὕτως ἔτυχον τοῦ μακαρίου τέλους διὰ τῆς τοῦ ὕδατος πνιγμονῆς οἱ ἅγιοι ὀσιομάρτυρες καὶ ὁμολογηταί, τελέσαντες τὴν καλὴν ὁμολογίαν. Τὰ δὲ τῆς μονῆς πάντα διαρπάσας ἔρημον εἶασεν.

Ἀπάρας τοίνυν ἐκεῖθεν, ἐν τῇ τοῦ Βατοπεδίου ἱερᾷ καὶ μεγίστῃ λαύρᾳ κατήρεν⁷. καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ, τὰ ὅμοια [τῇ⁸] ἀπαιτῶν τοῖς προλαβοῦσι, τῇ τῆς αἰρέσεως δηλαδὴ ἐνώσει, καὶ τῇ ἀνα-

¹ Τὸ ἔντυπον: τὴν ἐαυτῶν.

² Γραφικὴ ἢ ῥῆσις, ἐκ τοῦ Δευτερονομ. λβ', 5.

³ Οὕτω τὸ χειρόγρ. Τὸ δὲ ἔντυπον: ὡς οἱ παράνομοι. Ἰσως μέντοι ἐγγράφω ἐν τῷ πρωτοτύπῳ: καὶ ὡς παράνομοι.

⁴ Ἀπὸ τοῦ ὅτι τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ πρώτου οἰκιστοῦ τοῦ Ἀθῶ καὶ ἱδρυτοῦ τῆς μεγίστης λαύρας.

⁵ Τὸ χειρόγρ.: ἀσχοῦντες, εἰ καὶ μικρὸν ἀνωτέρω καὶ πάλιν αὖ παρακατὶν ἔχει: οἰκοῦντες, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ ἔντυπον.

⁶ Ψαλμ. ρκδ', 1.

⁷ Κατεῖρεν τὸ τε χειρόγραφον καὶ τὸ ἔντυπον.

⁸ Προσέθηκα τὸ ῥῆμα ἐκ τοῦ ἐντύπου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ χειρογρ. τὰ ὅμοια παιτῶν.

φορὰ τῶν αἰρετικῶν. Ἄλλ' οἱ [ἐν αὐτῇ¹] ἐνασκούμενοι ὁσιώτατοι μo-
ναχοὶ οὐχ ὑπεῖξαν², οὐδὲ ἐνέδωκαν, ἀλλ' ἀντέστησαν γενναίως διε-
λέγχοντες τὴν αὐτῶν παράνοian γραφικαῖς ἀποδείξεσι. Διὸ καὶ ἐν τῇ
στάσει αὐτῶν αἰσχυνοίς ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς ἐκέλευσε πάντας αὐτοὺς
ἀπαχθῆναι ἐν γεωλόφῳ τινὶ ἔγγιστά που τῆς μονῆς, καὶ οὕτω τὸν
διὰ τῆς ἀγχόνης μακάριον ὑπέστησαν θάνατον οἱ μακάριοι ὁμολογη-
ταί, ἀπολαβόντες τὴν μακαρίαν καὶ αἰδίου ζωὴν ἀντὶ τῆς προσκαί-
ρου. Τὰ δὲ τῆς μονῆς πάντα σκυλεύσας καὶ ἀφηνίσας ἡρήμωσεν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπῆλθεν ἐν τῇ σεβασμίᾳ καὶ ἱερᾷ μονῇ τῇ λεγο-
μένῃ τοῦ Ζωγράφου. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ὁσιώτατοι³ μοναχοί, τὸν ἀρι-
θμὸν ὄντες κς', ἀπέκλεισαν ἑαυτοὺς ἐν τῷ τῆς μονῆς πύργῳ, κακέτ-
θεν ἤλεγχον αὐτοὺς, τοῖς ῥήμασιν ὡς βέλεσι⁴ βάλλοντες, αἰρετικούς
καὶ παρὰ νόμους ἀποκαλοῦντες. Ὁ δὲ παρὰ νόμους βασιλεὺς κελεύσας
τοὺς ὑπ' αὐτὸν συλλέξει πλῆθος φρυγάνων καὶ κατακαῦσαι αὐτοὺς
σὺν τῷ ὀχυρώματι· καὶ οὕτω τὸν διὰ πυρὸς ὑπέστησαν θάνατον οἱ
μακάριοι κατὰ τὴν δεκάτην τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός.

Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν⁵ κατέλαβε τὴν τῶν Καρεῶν κελλιωτικὴν
λαύραν, ἔνθα καὶ τὸ τοῦ Ὁρους Πρωτείου⁶ ἱδρύται. Ὁ δὲ πρωτεύων
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ [ἀντέστησαν αὐτῷ] γενναίως, τοῖς προλαβοῦσιν [ὁ-
μοίως] ἐλέγχοντες⁷. Ὁ δὲ εἰς ὄργην κινηθεὶς ἐκέλευσε πάντας αὐ-
τοὺς μαχαίρας ἔργον γενέσθαι⁸, καὶ οὕτως ἐτελειώθησαν οἱ ἅγιοι
ὁμολογηταί. Τὴν δὲ ἐκκλησίαν αὐτῶν⁹ πυρπολήσας, καὶ τὰ τῶν
μοναχῶν σκηνώματα ληϊσάμενος, καὶ τὸν βουνὸν ὑπερβάς, ἐν τῇ τοῦ
Ἐηροποτάμου λεγομένη μονῇ ἀφίκετο. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες, συ-

¹ Λεῖπουσιν ἐν τῷ χειρογρ. αἱ δύο λέξεις αὗται.

² Τὸ ἐντυπον: ὑπῆξαν.

³ Ὡσαύτως: θεοφιλέστατοι.

⁴ Ἐκ τοῦ ἐντύπου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ χειρογρ.: ὡς βέλῃ.

⁵ Τὸ ἐντυπον: Εἶτα ἐκεῖθεν ἐξελθὼν.

⁶ Τὸ νῦν λεγόμενον Πρωτᾶτον, ἐν ᾧ συνεδριάζουσιν οἱ τὰς μονὰς τοῦ Ὁ-
ρους ἐκπροσωποῦντες τῶν κοινῶν ὑποθέσεων ἕνεκα. Καριαὶ δὲ ὠνομάσθη ὁ
τόπος, ὡς ἀπομνημονεύουσιν οἱ Ἀγιορεῖται, ἐκ τῶν καρῶν τῶν τηνικαῦτα
ἀποσφαγέντων μοναχῶν.

⁷ Οὕτως ἐκ τοῦ ἐντύπου ἀντὶ τῶν ἐν ἐν τῷ χειρογρ.: ... καὶ οἱ σὺν αὐ-
τῷ γενναίως τοῖς προλαβοῦσιν ἤλεγχον.

⁸ Τὸ ἐντυπον: ποιῆσαι.

⁹ Λεῖπει ἡ ἀντωνυμία ἐν τῷ ἐντύπῳ.

σχεθέντες τῷ φόβῳ¹, [καὶ²] ἀντὶ τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα προτιμήσαντες, ὡς ὁ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα ἔκπτωτος³, ἐπὶ κακῷ, τῷ τῆς λαύρας, ζηλώσαντες ὑποδείγματι, ὁμοίως αὐτὸν ἐδέξαντο μετὰ φῶτων καὶ κρότων καὶ μεγάλης τιμῆς. Εἶτα ἐν τῷ ναῷ εἰσέλθοντες ὁμοῦ τὴν λειτουργίαν ἐτέλεσαν, τοὺς αἰρετιζοντας μνημονεύσαντες. Ὁ δὲ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν⁴, θάττον συσείσας μετ' ἡχοῦ, τὸν μὲν ναὸν κατέβαλε, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς κατέχωσε, καὶ τὰ τῆς μονῆς τεῖχην ἀνέτρεψεν, ἕνα μόνον καταλιπὼν κεκλιμένον εἰς σημεῖον τοῖς μετέπειτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ταῦτα ἰδόντες καὶ αἰσχυθέντες, καὶ τὰ πρόσωπα ἐντροπῇ καλυψάμενοι, ταῖς ναυσὶν ἐπιβάντες τὰ ἴδια κατέλαβον.

Τούτων δὲ ἀπελθόντων, καὶ καιροῦ λαβόμενοι οἱ καταλειφθέντες καὶ κρυπτόμενοι μοναχοὶ ἐν τοῖς δασυτέροις τόποις, διὰ τὸν φόβον αὐτῶν, ἐξῆλθον ἐν τοῖς ἰδίοις κτηνώμασι, καὶ τοὺς ὑπ' ἐκείνων κτανθέντας εὐρόντες συνέστειλαν, καὶ τῇ ὁσίᾳ ταφῇ παραδεδώκασιν, τὰ τοῦ Δαβὶδ εὐκλείως ἐπάδοντας. Ὁ Θεὸς ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίλاران τὸν τόπον τὸν ἁγίόν σου. ἔθετο τὰ θρησκάματα τῶν δούλων σου βρώματα τοῖς πειτειοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς⁵. Ἐγένετο δὲ ταῦτα κατὰ τὸ ἑξακισχίλιον τὸν ἑπτακισχίλιον ἐννενηκιστὸν τρίτον ἔτος, ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ⁶.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὕστερον ἐπέλαμψε τὸ τῆς ἀληθείας φῶς ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ· τὴν γὰρ ψωριῶσαν τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς ποιμένης ἀποσκορακίσαντος τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου (τοῦ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονο-

¹ Τὸ ἐντυπον: φόβῳ βληθέντες.

² Προστέθη ἐκ τοῦ ἐντύπου ὁ σύνδεσμος.

³ Ὁ κατὰ τὸ μαρτύριον δῆλον ὅτι μικροψυχῆσας καὶ εἰς τὸ πλησίον βαλαεῖον προσδραμών.

⁴ Ψαλμ. ργ', 32.

⁵ Ψαλμ. οθ', 1-2.

⁶ Ὁρθῶς ὁ μακαρίτης ἐκδότης παρατηρεῖ, ὅτι ὁ ἐμφερόμενος ἐνταῦθα χρόνος ἐστὶν ἡμαρτημένος· τούτῳ γὰρ προσπίπτει τὸ 1284 (οὐχὶ τὸ 1285, ὡς ἐσημειώσατο) σωτήριον ἔτος. Τοῦ δὲ Μιχαὴλ ὁ θάνατος συνέβη τῷ 6791 (+1282) Δεκεμβρίου 11 (ἴδε Παχυμ. ζ', σελ. 531.—Γρηγορ. Ε', σελ. 152.—Φραντζ. σελ. 24 Bonn.). Ἔως ᾧδε λοιπὸν τελευτᾷ τὸ τῆς Μόσχας χειρόγραφον

Ἀζωκὴ ἐκτελεσθεῖς
μνησθε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050249